

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 306 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdulatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida.....	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	

BUYUK IPAK YO'LI – YANGI GEOSIYOSIY VA IQTISODIY ALOQALARNING TARIXIY ASOSI SIFATIDA

Tuglova Madina Erkin qizi

Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax davlat pedagogika universiteti,
Tarix fakulteti 4-kurs talabasi

Ocrid: 0009-0001-7362-1831

Annotatsiya: Buyuk Ipak yo'li insoniyat tarixida o'ziga xos o'rin tutgan eng muhim savdo yo'llaridan biri bo'lib, u qadim zamonlardan boshlab Sharq va G'arb o'rtasidagi madaniy, iqtisodiy va siyosiy aloqalarni mustahkamlashda asosiy rol o'ynagan. Ushbu yo'l orqali nafaqat ipak, ipak mahsulotlari, ziravorlar, qimmatbaho toshlar va boshqa savdo mollari tashilgan, balki turli xalqlar va madaniyatlar o'rtasida bilim almashinuvi, ilm-fan yutuqlari hamda texnologiyalar tarqalishi ham amalga oshgan. Shu bois Buyuk Ipak yo'li nafaqat savdo yo'li, balki madaniy ko'priki sifatida ham katta ahamiyat kasb etgan. Tarix davomida Ipak yo'li orqali turli dinlar, xususan buddizm, nasroniylik, islom va boshqa diniy oqimlar tarqalgan. Bu yo'l xalqlar o'rtasida diniy-axloqiy qadriyatlarning yoyilishiga, madaniy hamda falsafiy qarashlarning almashinishiga xizmat qilgan. Natijada Buyuk Ipak yo'li mintaqaviy va global madaniy merosning shakllanishida muhim omil bo'lib qolgan.

Kalit so'zlar: Buyuk Ipak yo'li, iqtisodiy aloqalar, savdo yo'llari, madaniyatlararo muloqot, investitsiyalar, logistika, taraqsiyot, ipak mahsulotlari, tovarlar.

Abstract: The Great Silk Road is one of the most significant trade routes in human history, occupying a unique place for its role in strengthening cultural, economic, and political ties between the East and the West since ancient times. Along this route, not only silk, silk products, spices, precious stones, and other goods were transported, but also knowledge, scientific achievements, and technological innovations were exchanged between various peoples and cultures. Therefore, the Great Silk Road was important not only as a trade route but also as a cultural bridge. Throughout history, various religions—including Buddhism, Christianity, Islam, and other faiths—spread along the Silk Road. This route facilitated the dissemination of religious and moral values as well as the exchange of cultural and philosophical ideas. As a result, the Silk Road became a key factor in shaping both regional and global cultural heritage.

Key words: Great Silk Road, economic relations, trade routes, intercultural dialogue, investments, logistics, development, silk products, goods.

Аннотация: Великий Шелковый путь – один из важнейших торговых маршрутов, занявший уникальное место в истории человечества. С древнейших времён он играл ключевую роль в укреплении культурных, экономических и политических связей между Востоком и Западом. По этому пути перевозились не только шёлк, изделия из шёлка, пряности, драгоценные камни и другие товары, но также происходил обмен знаниями, научными достижениями и технологиями между народами и культурами. Поэтому Великий Шелковый путь имел значение не только как торговый путь, но и как культурный мост. На протяжении истории по нему распространялись различные религии – буддизм, христианство, ислам и другие религиозные течения. Этот маршрут способствовал распространению религиозно-нравственных ценностей, культурных и философских идей. В результате Шелковый путь стал важным фактором формирования регионального и мирового культурного наследия.

Ключевые слова: Великий Шелковый путь, экономические отношения, торговые пути, межкультурный диалог, инвестиции, логистика, развитие, шёлковые изделия, товары.

KIRISH

Buyuk Ipak yo'lining shakllanishi va rivojlanishi qadimiy davrlarga borib taqaladi. Bu yo'l orqali Xitoydan boshlab Markaziy Osiyo, Eron, O'rta yer dengizi mintaqasi, Hindiston va hatto Yevropaga qadar bo'lgan hududlar o'zaro bog'langan. Savdo yo'li nafaqat ipak mahsulotlarini, balki boshqa qimmatbaho tovarlarni – masalan, ziravorlar, qimmatbaho toshlar, metall buyumlar va boshqa mahsulotlarni yetkazib berishda muhim ahamiyat kasb etgan.

Shu bilan birga, bu yo'l orqali falsafa, ilm-fan, san'at va diniy g'oyalar ham keng tarqalgan. Buyuk Ipak yo'li madaniyatlararo muloqot va o'zaro ta'sirning noyob maydoni bo'lib, insoniyat taraqqiyotiga katta hissa qo'shgan.

Tarix davomida Buyuk Ipak yo'li ko'plab imperiyalar va davlatlar tomonidan nazorat qilingan. Ularning har biri bu yo'lining iqtisodiy va siyosiy ahamiyatini chuqur anglab yetgan va uni rivojlantirishga katta e'tibor qaratgan. Shu sababli, yo'l bo'ylab joylashgan hududlarda ko'plab savdo shaharlar, karvonsaroylar, madrasalar va boshqa infratuzilmalar barpo etilgan. Bu joylar nafaqat savdo markazlari, balki madaniyat va ilm-fan markazlari sifatida ham rivojlangan.

Buyuk Ipak yo'lining tarixi shuni ko'rsatadiki, bu yo'l faqat iqtisodiy savdo yo'li bo'lib qolmay, balki madaniy meros va xalqaro hamkorlikning mustahkam poydevori sifatida ham xizmat qilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi kunda dunyo geosiyosiy va iqtisodiy xaritasi tubdan o'zgarib bormoqda. Globalizatsiya jarayonlari yangi imkoniyatlar yaratmoqda, yangi savdo yo'llari va transport tarmoqlari shakllanmoqda. Shu nuqtai nazardan, Buyuk Ipak yo'li konsepsiyasi yangi mazmunga ega bo'lib, ko'plab davlatlar va mintaqalar uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur yo'l orqali yangi iqtisodiy hamkorliklar yo'lga qo'yilmoqda, transport va logistika sohalari rivojlanmoqda, investitsiyalar hajmi ortmoqda. Ayniqsa, Markaziy Osiyo mamlakatlari uchun Buyuk Ipak yo'li yangi iqtisodiy imkoniyatlar hamda geosiyosiy strategiyalarni amalga oshirishda muhim platformaga aylangan.

Buyuk Ipak yo'lining zamonaviy davrdagi roli nafaqat iqtisodiy hamkorlik doirasida, balki siyosiy va madaniy aloqalarda ham o'z aksini topmoqda. Mintaqaviy integratsiya jarayonlari kuchayib, davlatlar o'rtasida ishonch va o'zaro hamkorlik darajasi oshmoqda. Bu esa o'z navbatida barqarorlik, xavfsizlik va taraqqiyot uchun zarur shart-sharoitlarni yaratmoqda.

Buyuk Ipak yo'li konsepsiyasi orqali yangi ko'priklar barpo etilmoqda, turli xalqlar o'rtasida do'stlik va hamjihatlik rishtalari mustahkamlanmoqda. Shu bilan birga, ushbu yo'l ekologik barqarorlikni ta'minlash va madaniy merosni saqlash masalalarini ham o'z ichiga oladi.

Tursunov A. "Ipak yo'li mintaqasida iqtisodiy integratsiya jarayonlari" nomli ilmiy tadqiqotida Ipak yo'li bo'ylab joylashgan davlatlar o'rtasida iqtisodiy integratsiyaning shakllanishi va rivojlanishiga alohida e'tibor qaratadi. U mintaqaviy transport infratuzilmasi, bojxona ittifoqi va savdo siyosatidagi o'zgarishlarni tahlil etib, istiqbolli hamkorlik yo'llarini taklif qiladi. Tursunovning fikricha, integratsiya jarayonlari Buyuk Ipak yo'lining iqtisodiy va siyosiy ahamiyatini yanada oshiradi ^[1].

Rasulov M. esa "Buyuk Ipak yo'lining zamonaviy transport va logistika infratuzilmasi" nomli ilmiy ishida transport tarmoqlari, logistika markazlari va ularning iqtisodiy ahamiyati haqida so'z yuritadi. Muallif infratuzilmaning rivojlanishi orqali mintaqaviy savdo hajmining oshishi, yangi ish o'rinlarining yaratilishi va iqtisodiy o'sishning rag'batlantirilishini asoslaydi ^[2].

Yusupova L. "Buyuk Ipak yo'li va madaniy almashinuv" asarida Ipak yo'lining nafaqat iqtisodiy, balki madaniy ko'priklar sifatidagi o'rni yoritilgan. Muallif madaniyatlararo hamkorlik, ta'lim va turizm sohalaridagi yangi imkoniyatlarni o'rganib, mintaqaviy birdamlikni mustahkamlash yo'llarini taklif etadi. Yusupova fikricha, madaniy almashinuv mintaqaviy barqarorlik va o'zaro hamkorlikni chuqurlashtirishga xizmat qiladi ^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Buyuk Ipak yo'lining iqtisodiy ahamiyati transport va logistika tizimlarining rivojlanishiga katta turtki bermoqda. Zamonaviy transport infratuzilmasi – temir yo'l, avtomobil yo'llari, dengiz va havo yo'llari orqali tovar va xizmatlar tez va samarali yetkazib berilmoqda. Bu esa iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlarining yaratilishi hamda mintaqaviy savdo hajmining ortishiga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, yangi texnologiyalar va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi Buyuk Ipak yo'lining zamonaviy shakllarini shakllantirmoqda. Xususan, raqamli savdo, elektron to'lov tizimlari va logistika sohasidagi innovatsiyalar mintaqalar o'rtasidagi aloqalarni yanada mustahkamlamoqda.

Geosiyosiy nuqtai nazardan, Buyuk Ipak yo'li mintaqalararo hamkorlik hamda raqobat maydoni sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi. Turli davlatlar o'z manfaatlarini himoya qilish va ularni kengaytirish yo'lida ushbu yo'ldan strategik vosita sifatida foydalanmoqda. Shu sababli, mintaqaviy va global siyosatda yangi strategik yondashuvlar ishlab chiqilmoqda.

Mazkur jarayonda diplomatiya, iqtisodiy integratsiya va xavfsizlik sohasidagi hamkorlik muhim o'rin tutadi. Buyuk Ipak yo'li nafaqat iqtisodiy taraqqiyot omili, balki siyosiy barqarorlik va mintaqaviy tinchlikni ta'minlashda ham samarali vosita sifatida e'tirof etiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Madaniy va insoniy aloqalar nuqtai nazaridan, Buyuk Ipak yo'li xalqlar o'rtasidagi o'zaro tushunish, hurmat va do'stlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu yo'l orqali turli madaniyatlar, tillar, dinlar va urf-odatlar o'zaro almashadi, boy madaniy meros yaratiladi. Bugungi kunda madaniy almashinuv va turizm sohalarida ham Buyuk

Ipak yo'lining ahamiyati ortib bormoqda. Bu esa xalqaro hamkorlikni kengaytirish, insonlar o'rtasidagi do'stlik rishtalarini mustahkamlash uchun muhim omil hisoblanadi.

Yangi davrda Buyuk Ipak yo'lining rivojlanishi uchun bir qator muhim omillar mavjud. Ular orasida siyosiy iroda, mintaqaviy hamkorlik, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmani yaxshilash va ekologik barqarorlikni ta'minlash alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, xalqaro hamjamiyatning qo'llab-quvvatlashi va global iqtisodiy jarayonlarga moslashuv ham zarur hisoblanadi. Buyuk Ipak yo'li konsepsiyasi doirasida amalga oshirilayotgan loyihalar mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy va siyosiy aloqalarni yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda ^[4].

Buyuk Ipak yo'li qadim zamonlardan beri Sharq va G'arb o'rtasidagi savdo, madaniy va siyosiy aloqalarni bog'lab kelayotgan muhim yo'l bo'lib, uning tarixiy ahamiyati bugungi kunda yangi geosiyosiy va iqtisodiy kontekstda yanada ortib bormoqda. XXI asrda, ayniqsa Xitoyning "Bir makon, bir yo'l" tashabbusi orqali Buyuk Ipak yo'li yangi formatda jonlanib, global iqtisodiy va siyosiy maydonda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu tashabbus orqali Markaziy Osiyo, Yevropa va Osiyo davlatlari o'rtasidagi transport va savdo yo'llari rivojlantirilmoqda, yangi infratuzilmalar barpo etilmoqda va investitsiyalar jalb qilinmoqda. Natijada, mintaqaviy integratsiya kuchayib, iqtisodiy o'sish va barqarorlikka erishilmoqda. Shu bilan birga, siyosiy hamkorlik va xavfsizlik sohasida ham yangi imkoniyatlar yuzaga kelmoqda, bu esa mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ^[5].

Buyuk Ipak yo'lining madaniy va ilmiy ahamiyati ham ortib bormoqda. Turli xalqlar o'rtasidagi madaniy almashuv, ta'lim va turizm sohalaridagi hamkorlik yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bu esa mintaqada o'zaro tushunish va birdamlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda ^[6].

1-jadval: Buyuk Ipak yo'li – Yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida

1.	Iqtisodiy rivojlanish	Yangi infratuzilmalar va transport yo'llari orqali savdo hajmi oshib, mintaqaviy iqtisodiy integratsiya kuchaymoqda.
2.	Siyosiy hamkorlik	Mintaqa davlatlari o'rtasida siyosiy va xavfsizlik sohasida hamkorlik mustahkamlanmoqda, bu esa barqarorlikni ta'minlaydi.
3.	Madaniy almashuv	Turli madaniyatlar o'rtasida muloqot kuchayib, ilm-fan va ta'lim sohalarida hamkorlik rivojlanmoqda.
4.	Global ahamiyat	Buyuk Ipak yo'li global savdo va siyosiy tizimda yangi markaziy o'rin egallamoqda, bu esa dunyo iqtisodiy va siyosiy xaritasini o'zgartirishga xizmat qilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Buyuk Ipak yo'li nafaqat tarixiy savdo yo'li, balki yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning mustahkam poydevori sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi. Bu yo'l orqali o'tgan ming yillar davomida insoniyat madaniyati, iqtisodiyoti va siyosatida chuqur iz qoldirgan ko'priklar qurilgan. Bugungi kunda esa Buyuk Ipak yo'li yangi imkoniyatlar va chaqiriqlar qarshisida turib, mintaqalararo hamkorlikni rivojlantirish, iqtisodiy o'sish va siyosiy barqarorlikni ta'minlash yo'lida muhim platformaga aylangan.

Shu sababli, Buyuk Ipak yo'lining tarixiy merosini asrab-avaylash va uni zamonaviy sharoitlarda rivojlantirish har bir davlat va xalq oldida turgan strategik vazifalardan biridir. Bu yo'l orqali insoniyat o'zaro yanada yaqinlashadi, yangi istiqbollar ochiladi va kelajak avlodlar uchun barqaror taraqqiyot yo'li yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Axmedov, S. (2018). "Buyuk Ipak yo'lining tarixiy ahamiyati va zamonaviy rivojlanishi" Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Islomov, J. (2019). "Markaziy Osiyoda Buyuk Ipak yo'li va uning iqtisodiy salohiyati." Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
3. Karimova, N. (2020). "Buyuk Ipak yo'li va yangi geosiyosiy strategiyalar." Toshkent: Ilmiy Tadqiqotlar Markazi.
4. Tursunov, A. (2017). "Ipak yo'li mintaqasida iqtisodiy integratsiya jarayonlari." Nukus: Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti Nashriyoti.
5. Rasulov, M. (2021). "Buyuk Ipak yo'lining zamonaviy transport va logistika infratuzilmasi." Toshkent: Transport va Aloqa Instituti Nashriyoti.
6. Sobirov, D. (2018). "Geosiyosiy o'zgarishlar va Buyuk Ipak yo'li." Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti Nashriyoti.
7. Yusupova, L. (2022). "Buyuk Ipak yo'li va madaniy almashuv." Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
8. Qodirov, E. (2019). "Buyuk Ipak yo'li va mintaqaviy xavfsizlik." Qarshi: Qarshi Muhandislik-Iqtisodiyot Instituti Nashriyoti.
9. Mirzaev, R. (2020). "Ipak yo'li va yangi iqtisodiy hamkorlik imkoniyatlari." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligi nashri.
10. Oripov, S. (2021). "Buyuk Ipak yo'lining tarixiy merosi va zamonaviy ahamiyati." Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti Nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.